ЛЬВІВСЬКА КОМЕРЦІЙНА АКАДЕМІЯ

На правах рукопису

ГЕРАСИМЕНКО Тамара Олегівна

ІНФОРМАЦІЙНО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ СПОЖИВЧИХ ТОВАРИСТВ

(на матеріалах споживчих товариств системи Укоопспілки)

Спеціальність 08.06.04 — Бухгалтерський облік, аналіз і аудит

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Львів 1995

654

ЛННБ України ім.В.Стефаника
00761378 (W)

Робота виконана на кафедрі аудиту Львівської комерційної академії.

Науковий керівник —

кандидат економічних наук,
доцент ГРИНІВ Богдан Володимирович

Офіційні опоненти —

доктор економічних наук,
професор МНИХ Євген Володимирович

кандидат економічних наук,
доцент ХОМ'ЯК Роман Львович

Провідна організація —

Тернопільська академія
народного господарства

Захист відбудеться «30» листопада 1995 р. о 12 годині на засіданні спеціалізованої ради К-04.15.01 Львівської комерційної академії Укоопспілки з присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за адресою:

Україна, 290008 м. Львів, вул. Туган-Барановського, 10, ауд. 314.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці академії.

Автореферат розіслано «28» жовтня 1995 р.

Вчений секретар спеціалізованої ради,
кандидат економічних наук, доцент **В. І. БЛОНСЬКА**

ЛНБ ім. В. Стеф
АН України

1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

1.1. Актуальність теми. Входження споживчої кооперації України в ринкову систему господарювання характеризується кризовою економічною ситуацією, що виражається спадом виробництва, та втратою платоспроможності багаточисленних її підприємств і організацій. Суттєво загострилася проблема ринкової стабільності споживчих товариств, яка обумовлюється, насамперед, прийняттям оптимальних рішень щодо раціонального і ефективного фінансового менеджменту. За цих обставин виникає потреба у перегляді системи управління з метою трансформації її у структурно-функціональний ринковий механізм гнучкого і адекватного менеджменту.

Розв'язання теоретичних і методологічних питань формування нової концепції виробничо-фінансового менеджменту спрямоване на реалізацію соціально-економічних пріорітетів діяльності споживчих товариств, їх ринкову стабілізацію. Це повинно відбуватися одночасно із вдосконаленням традиційних функцій фінансового менеджменту - планування, обліку, контролю та аналізу з можливою їх трансформацією в систему контролінгу; розвитком нових - маркетингу та іновацій, покликаних сприяти швидшому адаптуванню споживчих товариств до змін кон'юнктури ринку і підтриманню їх конкурентоспроможності.

В ринкових умовах господарювання підстави для вибору стратегії і тактики менеджменту посилення обгрунтованості управлінських рішень, перевірки їхньої правильності та ефективності дає глибокий аналіз фінансового стану. Крім цього, він дозволяє отримувати інформацію щодо потенційного партнера споживчого товариства у бізнесі, оцінки конкурентних позицій контрагентів і корегування системи державного регулювання ринкового середовища.

Розвитку теорії економічного аналізу фінансового стану і його інформаційного забезпечення, вдосконаленню їх методології, сприяли праці вітчизняних та зарубіжних економістів В.Ф.Палія,

А.М.Кузьмінського, Є.В.Мниха, М.П.Чумаченка, В.В.Сопка, С.І.Шкарабана, В.Д. Новодворського.

На практиці ж існують традиційні підходи до аналізу фінансового стану, які спираються на методологію, створену командно-адміністративною системою господарювання і не відповідають реаліям сьогоднішнього дня. У зв'язку з цим виникає необхідність по-новому осмислити підходи до оцінки фінансового стану споживчих товариств, переорієнтувати діючу методику його аналізу на використання сучасних прийомів і способів.

Разом з тим, достатньо очевидно, що результативність аналізу фінансового стану споживчих товариств залежить від його інформаційної бази, в якості якої, в основному, виступає бухгалтерський облік та звітність. Виходячи з цього, особливої гостроти та актуальності набувають проблеми їх вдосконалення в Україні.

В першу чергу, це стосується правового регулювання бухгалтерської діяльності - прийняття "Закону про бухгалтерський облік та звітність", розробки вітчизняних стандартів з бухгалтерського обліку і звітності, інших нормативних актів, орієнтованих на міжнародні, і які повною мірою відповідають специфіці національного рахівництва.

Значне розширення функцій бухгалтерського обліку в умовах переходу до ринкової економіки та надання бухгалтерській звітності статусу публічності обумовлюють необхідність розробки і впровадження організаційної системи бухгалтерського обліку, пов'язаної з виділенням фінансового і управлінського обліку, відповідно звітності, що грунтуються на їх інтеграції з аналізом фінансового стану. Необхідність теоретичних і науково-методичних розробок вдосконалення аналізу фінансового стану споживчих товариств та його інформаційних потоків визначили мету і основні завдання дослідження.

1.2. Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є розробка методологічних положень аналізу фінансового стану, методичних і практичних принципів удосконалення його інформаційної бази для

споживчих товариств України в умовах ринку, які дозволяють забезпечити як прийняття тактичних і стратегічних управлінських рішень стосовно підтримки стабільності і платоспроможності, так і вирішення проблем вибору фінансової політики господарюючих суб'єктів.

Для досягнення поставленої мети передбачено розв'язання наступних завдань теоретичного, методологічного і прикладного характеру:

визначити та обгрунтувати ринкову концепцію формування інформаційної бази менеджменту споживчих товариств;

дослідити роль і місце аналізу фінансового стану споживчих товариств у системі ринкового механізму менеджменту;

дати критичну оцінку діючій системі інформаційних потоків аналізу фінансового стану та визначити напрями його вдосконалення у відповідності з потребами практики і завданнями переходу на міжнародні стандарти обліку і звітності;

сформулювати концептуальні основи вдосконалення бухгалтерської та організаційні принципи побудови внутрішньої звітності в системі Укоопспілки;

дослідити чинну методику аналізу фінансового стану споживчих товариств, обгрунтувати необхідність і розробити рекомендації щодо її вдосконалення з урахуванням вітчизняного і зарубіжного досвіду;

розробити теоретичні і методичні підходи комплексної оцінки фінансового стану з використанням рейтингового способу; розробити науково-методичні положення прогнозування фінансового стану споживчих товариств та вибору оптимальної політики фінансових взаємовідносин з іншими господарюючими суб'єктами.

1.3. Предмет і об'єкт дослідження. Предметом дослідження є теоретичні, методологічні, методичні і практичні питання вдосконалення обліково-звітної інформації та аналізу фінансового стану споживчих товариств Укоопспілки в умовах формування ринкової економіки. Об'єктом дисертаційного дослідження обрано споживчі товариства

системи Укоопспілки. В процесі дослідження було зібрано і опрацьовано матеріали бухгалтерської і статистичної звітності 74-х споживчих товариств 16-ти облспоживспілок України.

1.4. Методологія і методика дослідження. Теоретичною і методологічною основою дослідження є сучасні теорії ринкової економіки, законодавчі та нормативно-правові акти з питань бухгалтерського обліку і звітності, праці вітчизняних і зарубіжних вчених з проблем фінансової політики вдосконалення менеджменту, обліку і аналізу, міжнародні стандарти бухгалтерського обліку.

У процесі дослідження використано економіко-математичні методи із застосуванням обчислювальної техніки, традиційні прийоми аналізу (групування, порівняння, графічний), методи детермінованої комплексної оцінки.

1.5. Наукова новизна дисертаційної роботи. Проведене дослідження дозволило намітити основні напрями вдосконалення інформаційного та методологічного забезпечення аналізу фінансового стану споживчих товариств України в умовах переходу до ринкової економіки та міжнародних стандартів обліку і отримати наступні наукові результати:

запропоновано і обгрунтовано варіант концепції формування інформаційної бази менеджменту споживчих товариств;

визначено значення і місце аналізу фінансового стану та його інформаційних потоків у системі управління споживчим товариством в умовах переходу до ринку;

сформульовані пропозиції щодо вдосконалення інформаційної бази аналізу фінансового стану;

запропоновані напрями вдосконалення чинної бухгалтерської звітності, процедура складання та пропозиції щодо впровадження в практику "Звіту про зміни в фінансовому стані";

розроблені організаційні принципи побудови внутрішньої звітності споживчих товариств з використанням комп'ютерної техніки та запропонована класифікація її звітів;

запропонована система показників і методика аналізу фінансового стану на основі звітності в комплексі інформаційних потоків стратегічного, оперативного і ретроспективного економічного аналізу;

розроблено методику рейтингової оцінки фінансового стану споживчих товариств, орієнтовану на автоматизоване здійснення розрахунків; вироблені пропозиції щодо вибору альтернативних варіантів фінансової стратегії споживчих товариств на перспективу.

1.6. Практичне значення результатів дослідження полягає у спрямованості на вирішення актуальних проблем ефективного функціонування споживчих товариств в умовах ринкової економіки. Висновки і пропозиції, здобуті в процесі дослідження, спрямовані на вдосконалення бухгалтерської звітності і аналізу фінансового стану, підвищення оперативності і аналітичності одержаної інформації. Впровадження методичних розробок і рекомендацій у практичну діяльність споживчих товариств дозволить забезпечити управління своєчасною і достовірною інформацією, необхідною для здійснення контрольних функцій і прийняття стратегічних і тактичних рішень із питань фінансової діяльності.

Основні теоретичні положення роботи можуть бути використані в процесі переходу України до загальноприйнятої в міжнародній практиці системи фінансового і управлінського обліку, а також при розробці нормативних документів і національних стандартів обліку, звітності; методики аналізу фінансового стану для системи споживчої кооперації України.

1.7. Апробація та впровадження результатів досліджень. Основні положення і результати наукового дослідження розкриті у наукових публікаціях дисертанта та доповідались на республіканських

конференціях: "Організація бухгалтерського обліку, аналізу і контролю в умовах переходу до ринкової економіки "(Тернопіль,1993),"Становлення нової економічної системи в Україні "(Львів,1994), "Аудиторська діяльність в умовах становлення нових економічних відносин в Україні"(Львів,1995);науково-практичних семінарах: "Проблеми становлення аудиторської діяльності в Україні "(Львів,1994),"Основні напрями розвитку менеджменту в Україні"(Львів,1994) та на наукових конференціях Львівської комерційної академії (1992 - 1995 рр.).

В експериментальному порядку результати дослідження впроваджені в практику аналітичної роботи споживчих товариств Житомирської і Львівської облспоживспілок.

Окремі положення дисертаційної роботи використані для написання методичних розробок, впроваджених у навчальний процес і які використовуються в курсі "Аналіз господарсько-фінансової діяльності" студентами спеціальності NN 06.04.-06.08. економічного факультету Львівської комерційної академії.

1.8. Публікації. За результатами проведених досліджень опубліковано 10 наукових робіт загальним обсягом 2,1 друкованих аркушів (в тому числі у співавторстві - 1 др. арк.).

1.9. Обсяг і структура роботи. Дисертація складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури із 110 назв та 40 додатків. Викладена на 175 сторінках машинописного тексту, включаючи 15 таблиць і 7 рисунків.

У вступі подається загальна характеристика роботи і актуальність теми, мета і завдання, предмет і об'єкт, методологія дослідження, наукова новизна і практична цінність. У першому розділі "Роль і місце інформаційного забезпечення аналізу фінансового стану в управлінні споживчим товариством" визначено суть і проблеми аналізу фінансового стану в умовах адаптації споживчих товариств до ринку, обгрунтовано необхідність удосконалення його інформаційної бази. На основі вивченого вітчизняного і зарубіжного досвіду розроблені рекомендації щодо внесення

коректив у методику аналізу фінансового стану споживчих товариств, визначені основні ознаки порівняльної характеристики зовнішнього і внутрішнього аналізу фінансового стану.

У другому розділі "Забезпечення аналізу фінансового стану споживчих товариств обліково-звітною інформацією в умовах переходу до міжнародної системи обліку" розглянуто основні етапи розвитку і сучасний стан бухгалтерської звітності у споживчій кооперації, сформульовані напрями її вдосконалення; запропонована на основі практичних матеріалів додаткова форма бухгалтерської звітності - "Звіт про зміни у фінансовому стані", розроблені принципи побудови внутрішніх звітів споживчих товариств та їх класифікація в умовах використання ЕОМ.

У третьому розділі "Вдосконалення методики аналізу фінансового стану споживчих товариств" досліджені сучасні та запропоновані нові методи і підходи до аналізу фінансового стану споживчих товариств в умовах ринку. Викладено методику рейтингової оцінки фінансового стану та запропоновані варіанти прогнозного аналізу перспектив його зміни з використанням матриць фінансової стратегії та показників запасу фінансової витривалості і межі рентабельності. У висновках узагальнюються основні рекомендації і пропозиції з проблем, досліджених у дисертації, аргументується їх наукова новизна.

2. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ДИСЕРТАЦІЙНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЙОГО РЕЗУЛЬТАТИ

Відповідно до поставленої мети і завдань у дисертації проведено дослідження, результати якого дають можливість розв'язати питання вдосконалення методики аналізу фінансового стану споживчих товариств та його інформаційного забезпечення.

2.1. Ефективність прийняття рішень, що гарантують фінансове благополуччя, обумовлюється якістю і своєчасністю інформації, яка використовується для потреб управління. Основна частина такої інформації формується в системі бухгалтерського обліку. Проте, особливо

в умовах конкуренції та економічної нестабільності, тільки аналітично трансформована інформація повинна надходити до управління і використовуватись на стадії підготовки рішень. Це дасть змогу реалізувати виявлені резерви підвищення ефективності господарювання. Необхідність перебудови системи управління в умовах переходу до ринку вимагає перегляду значення і місця аналізу фінансового стану споживчих товариств і вдосконалення його методики та інформаційної бази.

Ефективність аналітичного забезпечення управління визначається сукупністю параметрів менеджменту, які оцінюються за варіантами багатокритеріальної оптимізації. Визначальними серед них є показники фінансової стійкості та платоспроможності, ділової активності, рентабельності, конкурентоспроможності тощо. Для їх розрахунку слід наполегливо впроваджувати в практику аналізу фінансового стану прогресивні методи і форми, завдяки яким можна здійснювати своєчасний та дійовий контроль за ходом діяльності, діставати достовірну економічну інформацію про господарські процеси і операції, приймати на підставі результатів аналізу управлінські рішення щодо покращення фінансового стану споживчих товариств та вибору економічної політики на перспективу.

У зв'язку з цим обгрунтовано необхідність узагальнення теоретичного і практичного матеріалу, зарубіжного і вітчизняного досвіду з питань аналізу фінансового стану, перспектив удосконалення його методики. Поділ обліку на фінансовий і управлінський обумовлює необхідність вироблення методики зовнішнього і внутрішнього аналізу фінансового стану.

В роботі визначено ознаки структурної характеристики основ методик зовнішнього і внутрішнього аналізу фінансового стану (рис.1). Проведення зовнішнього аналізу фінансового стану у відповідності з визначеними напрямами дозволить стороннім користувачам інформації оцінити фінансову стійкість і платоспроможність, ділову активність,

рентабельність споживчих товариств, виявити тенденції і закономірності їх зміни.

Розв'язання зазначених у роботі завдань внутрішнього аналізу фінансового стану дозволяє забезпечувати управління інформацією, необхідною для прийняття обгрунтованих рішень, які сприяють повноцінному функціонуванню споживчих товариств на ринку.

2.2. Вдосконалення аналізу фінансового стану вимагає вирішення питання його інформаційних потоків, серед яких найбільшу питому вагу займає обліково-звітна інформація. В процесі дисертаційного дослідження було встановлено ряд недоліків, притаманних бухгалтерській звітності. На наш погляд, чинна бухгалтерська звітність не відповідає основним міжнародним критеріям побудови - достовірності, зрозумілості, порівняльності та доречності. Це стосується всіх її звітних форм.

Особливе місце у бухгалтерському звіті відводиться балансу. Схема побудови балансу, яка визначилась в основних рисах в кінці 30-х років, із незначними змінами застосовувалась до 1993 року. З 1993 року використовується нова форма балансу, тому що господарювання в умовах формування ринкових структур висуває нові вимоги до нього. Проте, в даному балансі окремі його статті включені у розділи, що не відповідають їх економічному змісту. Зокрема, це стосується статті "Доходи майбутніх періодів" та " Використання позичкових коштів" Згідно з міжнародною практикою, на першій статті показуються одержані, а не зароблені кошти, які складатимуть доход у наступному звітному періоді, а тому доходи майбутніх періодів мають бути класифіковані як короткотермінова заборгованість. У відповідності ж із інструкцією про порядок заповнення форм річної бухгалтерської звітності дана стаття віднесена до джерел власних коштів.

Нереальним є і віднесення статті "Використання позичкових коштів" до складу активів, тому що вона не за якими ознаками не є активами. За цією статтею відображають рух позичкових коштів, а тому її слід розцінювати як регулюючу до джерел позичкових коштів.

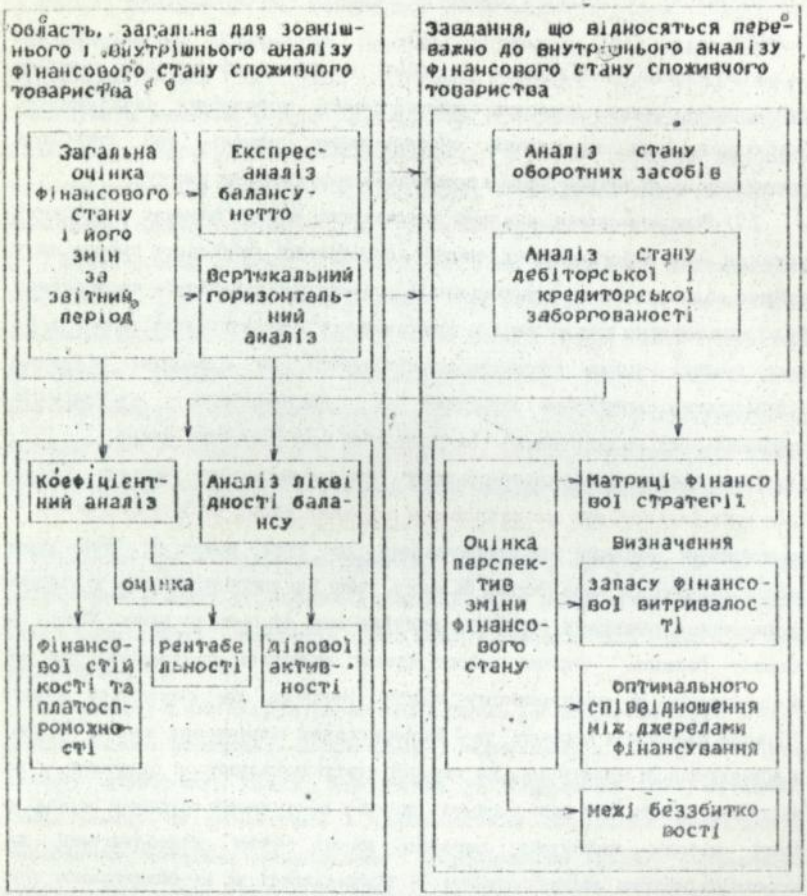

Рис. 1. Структурна характеристика основ методик зовнішнього і внутрішнього аналізу фінансового стану споживчих товариств.

Напрями вдосконалення структури балансу, запропоновані в роботі, розглянуто в контексті приведення концепції і моделі звітних форм до норм, сумісних з міжнародними стандартами і правилами. Автор акцентує увагу на тому, що баланс повинен складатись таким чином, щоб було видно: структуру капіталу (аспект фінансування), структуру майна для отримання інформації про кредитоспроможність (аспект інвестування), структуру капіталу і майна у взаємозв'язку (для отримання інформації про платоспроможність).

Якщо баланс буде побудований у відповідності з цими вимогами, він значно підвищить свої аналітичні можливості в плані оцінки фінансового стану споживчих товариств.

2.3. Чимало недоліків містить в собі і друга форма бухгалтерської звітності - "Звіт про фінансові результати та їх використання", які можна об'єднати за трьома ознаками: надзвичайна агрегованість, незначний зв'язок із важливими статтями балансу і відповідними показниками за минулий рік (за міжнародними стандартами обліку приведення показників за попередній період є обов'язковою умовою формування звіту даної форми); фіскально-розподільча направленість, тобто інформаційне зміщення звіту в сторону лише одного із його користувачів - державної податкової інспекції, інтереси інших, зацікавлених у діловій інформації сторін, виявляються обмеженими.

На наш погляд, "Звіт про фінансові результати та їх використання" доцільно побудовати таким чином, щоб зовнішні користувачі могли судити про поточний фінансовий стан споживчого товариства, рівень його близькості до банкрутства, вартість власних і позичкових коштів (ціна капіталу), що важливо у вирішенні завдань інвестування, оптимізації податкової та дивідендної політики. Суть даного звіту полягає не в тому, щоб повторювати фрагмент облікової процедури вирахування прибутку, а розкривати умови його формування на основі окремої економічної концепції.

Необхідно, щоб "Звіт про фінансові результати та їх використання" в достатній мірі розгорнуто показував обставини формування прибутку за характером надходжень від ділової активності і витрат споживчого товариства. У дисертації запропонована модель даного звіту, що включає: групування доходів за характером діяльності - основної, інвестиційної, фінансової; виділення прямих змінних витрат та постійних; фінансові результати, диференційовані за видами діяльності з виділен- ням екстраординарних надходжень і видатків. Такі складові частини цієї моделі дозволять більшості споживчих товариств оцінити свою економічну життєздатність, а також надійність у фінансовому відношенні і рівень ризику інших підприємств ділових партнерів.

2.4. Чинна фінансова звітність є, на наш погляд, не в достатній мірі повною і відповідаючою концептуальним міжнародним основам її побудови через відсутність у ній такої форми як "Звіт про зміни в фінансовому стані".

Мета складання даного звіту - виявлення фінансових ресурсів споживчого товариства - власних оборотних коштів. Вони необхідні споживчому товариству для підтримання фінансової стійкості, оскільки їх наявність є не тільки ознакою здатності погасити свої короткотермінові зобов'язання в поточному році, але й ознакою наявності фінансових ресурсів для розширення своєї діяльності в майбутньому.

Зарубіжна практика передбачає декілька форм подання "Звіту про зміни в фінансовому стані". Наприклад, у ньому можуть бути показані джерела власних оборотних коштів у відповідності з прирівненими до них напрямами використання. В іншій формі подання показується відхилення між джерелами власних оборотних коштів і напрямами їх використання, які є їх чистим приростом або зменшенням. На наш погляд, друга форма подання "Звіту про зміни в фінансовому стані" є більш доречною та інформативною для використання її споживчими товариствами системи Укоопспілки. Схема складання звіту за даною формою приводиться у дисертації на прикладі матеріалів споживчих товариств.

2.5. Останнім часом з'являється все більше робіт, присвячених менеджменту і управлінському обліку, в яких зосереджується увага на питаннях внутрішньої звітності. Характеристика внутрішньої звітності вітчизняними та зарубіжними вченими дозволяє конкретизувати її завдання в системі аналізу фінансового стану, які можна визначити як оцінку: фінансової стійкості та платоспроможності, ділової активності та рентабельності.

Всі ці завдання вирішуються інформаційним моделюванням. В першому випадку мова йде про моделювання грошових потоків, тобто про моделювання надходжень і вибуття грошових коштів та розмірів власних коштів споживчого товариства. В другому і третьому випадках - про моделювання процесів обліку та звітності повних затрат і обрахування собівартості, формування валових доходів, визначення прибутків і збитків та інтенсивність використання в обороті капіталу за визначений період часу.

Першим результатом цих процесів моделювання є фінансова звітність. Другим - повинна стати внутрішня (управлінська), виділення якої в загальній системі звітності пов'язане із новими підходами до обліку у зв'язку із встановленням ринкових відносин в Україні та забезпеченням дотримання міжнародних бухгалтерських стандартів.

В плані формування внутрішньої звітності, споживча кооперація значно випередила підприємства та організації інших форм власності. В системі Укоопспілки впроваджені форми відомчої звітності, які можна вважати прообразом управлінської, а саме: ф. 3 "Звіт про витрати обертання", додаток до ф. 2 "Звіт про фінансові результати", ф.1 ФП "Звіт про основні показники господарсько-фінансової діяльності". Характерна риса вищеназваних звітів - розмежування витрат, доходів, видатків та прибутків за галузевою ознакою. Проте, дані звіти не є остаточними управлінськими через те, що їхня форма не повною мірою відповідає основним загальновизнаним принципам побудови. Низький рівень організації внутрішньої звітності на практиці пов'язаний із невисоким

рівнем її методології, тенденцією централізації узагальнення інформації, відсутністю відповідних умов розвитку.

Аналіз наукової літератури дозволив сформулювати основні принципи побудови управлінської звітності:

забезпечення інформаційної, контрольної та аналітичної функцій;

структурна та функціональна ознака подання звітів, їх ієрархічність;

орієнтація на споживача інформації;

оперативність.

Виходячи із сформульованих принципів побудови внутрішньої звітності та потреб внутрішнього аналізу фінансового стану, в дисертації запропонована класифікація внутрішніх звітів споживчих товариств, яка, на наш погляд, значно полегшить процес впровадження внутрішньої звітності в системі споживчої кооперації.

Крім цього, в дисертаційному дослідженні розглянуто питання побудови алгоритму бухгалтерської процедури організації внутрішньої звітності з використанням технічних засобів в системі збору, обробки та подання звітної інформації, а також визначено принципові риси запропонованої автоматизованої системи обробки облікової інформації.

2.6. В дисертаційному дослідженні вказано на необхідність та можливість використання в аналізі фінансового стану споживчих товариств специфічних для ринкового господарського механізму категорій і показників та їх адаптації до сучасних умов економічного розвитку України.

Деякі показники можуть бути без суттєвих змін використані в аналітичній роботі. Так, категорії "реальний основний капітал" в традиційній обліковій практиці України протистоїть категорія "основні засоби", як така, що має однаковий економічний зміст. Не дивлячись на відміни в чинних методиках розрахунку, майже однаковий економічний зміст має і такий показник як чисті або власні оборотні кошти, що більш звично для вітчизняної практики. Деякі показники потребують адаптації та розуміння умовності при їх використанні у зв'язку з рівнем

впровадження ринкових відносин. До них належать, зокрема, категорія джерел власних коштів, що за змістом, який встановлений вітчизняним законодавством і чинною звітністю, неповною мірою відповідає визначенню власного капіталу, передбаченого міжнародними стандартами. Так, окремі статті балансу, що відображаються у складі джерел власних коштів, з ряду причин не можуть визнаватися такими. Тому, при оцінці результатів аналізу потрібно враховувати ці обставини.

На основі вивчення вітчизняного та зарубіжного досвіду використання фінансових показників і коефіцієнтів, нами запропонована їх наступна класифікація: фінансової стійкості та платоспроможності; ділової активності; рентабельності.

Розрахунок даних показників і коефіцієнтів допомагає, з однієї сторони, в плані прийняття рішень; з другої - дозволяє оцінити становище даної звітної одиниці в системі господарювання і тенденції його змін. Велика перевага їх в тому, що вони значно елімінують вплив на звітний матеріал гіперінфляції, що особливо важливо для стратегічного менеджменту. Досліджено та обгрунтовано залежність значень фінансових коефіцієнтів від галузевої структури споживчих товариств, яку необхідно враховувати при розробці їх нормативних значень.

Застосування методу, що грунтується на використанні фінансових показників і коефіцієнтів, в системі споживчої кооперації повинно стати популярним в силу його простоти і оперативності.

2.7. При ринковому саморегулюванні зростає зацікавленість споживчих товариств у отриманні об'єктивних наукових оцінок фінансового стану і прогнозів його зміни. В роботі досліджено діючі підходи до детермінованої комплексної оцінки фінансового стану, відзначено їх недоліки стосовно сучасних умов господарювання та запропоновано методику рейтингової оцінки фінансового стану.

Викладена в дисертації методика є машинно-орієнтованою, що дозволяє використовувати ПЕОМ. Дисертантом запропонована система

показників для рейтингової оцінки фінансового стану споживчих товариств (таб.1).

Таблиця 1.

Система показників для рейтингової оцінки фінансового стану споживчих товариств

Показники фінансової стійкості та платоспроможності	Показники ділової активності	Показники рентабельності
1.Коефіцієнт автономії 2.Коефіцієнт маневреності 3.Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів 4.Коефіцієнт фінансового ліверіджу 5.Загальний коефіцієнт покриття 6.Проміжний коефіцієнт покриття 7.Коефіцієнт абсолютної ліквідності	1.Ефективність використання всіх коштів 2.Ефективність використання власного капіталу 3.Оборотність товарно-матеріальних цінностей 4.Оборотність дебіторської заборгованості 5.Оборотність грошових коштів	1.Загальна рентабельність обороту 2.Рентабельність власного капіталу 3. Рентабельність активів 4. Рентабельність позичкового капіталу 5.Рентабельність поточних активів

Рекомендована методика дозволяє охарактеризувати фінансовий стан споживчого товариства за допомогою одного синтезованого показника - рейтинга, вираженого в балах, а також визначити межі коливання інтервалів цього показника, при яких діяльність буде доречною. Підсумкова рейтингова оцінка фінансового стану визначається за формулою:

$$O = \frac{\sum_{i=1}^{n} Pr\,p * d}{\sum d}$$

О - підсумкова рейтингова оцінка;

Рг$_p$ - внутрішній рейтинг класифікаційної групи;

d - коефіцієнт вагомості класифікаційної групи.

В роботі визначені основні етапи рейтингової оцінки фінансового стану споживчих товариств:

збір та аналітична обробка вихідної інформації;

обгрунтування системи показників, які використовуються для рейтингової оцінки фінансового стану і їх класифікація;

вибір і економічне обгрунтування критеріїв для оцінки фінансового стану і встановлення обмежень їх зміни;

підсумкова рейтингова оцінка фінансового стану споживчих товариств.

Крім цього, в процесі дослідження було проведено ранжування показників із присвоєнням їм коефіцієнтів вагомості з позицій керуючої організації і партнера у бізнесі; наведені формули для визначення бальної оцінки за критерієм оптимального значення та шкала - за критерієм верхньої та нижньої межі.

Використання рекомендованої детермінованої моделі рейтингової оцінки дозволяє підвищити ефективність і достовірність аналізу фінансового стану споживчих товариств.

2.8. В якості заключного етапу аналізу фінансового стану споживчих товариств автор у своєму дослідженні розглядає підготовку рекомендацій із фінансової стратегії. Для складання прогнозу фінансового стану споживчих товариств пропонується використовувати матриці фінансової стратегії. Такі матриці допомагають спрогнозувати "критичний шлях" господарюючого суб'єкту на найблищі роки, намітити допустимі межі ризику та виявити максимум можливостей товариства.

Зокрема, підготовка рекомендацій із фінансової стратегії споживчих товариств включає розрахунок запасу фінансової витривалості на випадок ускладнення кон'юнктури ринку, оптимальної величини зовнішнього

ЛНБ ім. В. Стефаника
АН України

фінансування та межі рентабельності. Методика розрахунку даних показників наводиться в дисертації на конкретних практичних прикладах.

Практична реалізація рекомендацій і пропозицій, обгрунтованих у дисертації, буде сприяти вдосконаленню методики аналізу фінансового стану споживчих товариств та його інформаційної бази в умовах переходу до ринку та міжнародних стандартів обліку і звітності в Україні.

Основні положення дисертації викладено у таких публікаціях:

СТАТТІ:

1. Бухгалтерська звітність - до міжнародних стандартів. // Діло.-1995.- 27 жовтня. - 0,3 друкарк.

ТЕЗИ:

1. Питання аналізу фінансового стану споживчих товариств // Організація бухгалтерського обліку, аналізу і контролю в умовах переходу до ринкової економіки. Тези доповідей наук.-практ.конф. - Тернопіль, 1993.-с.46-48 /у співавт./

2. Проблеми аналізу фінансової звітності в умовах інфляції // Тези доповідей на науковій конференції за підсумками науково-дослідної роботи у 1992-1993 роках. - Львів, 1993.-с.74-75.

3. Про деякі аспекти вдосконалення інформаційної бази фінансового менеджменту // Основні напрями розвитку менеджменту в Україні. Тези доповідей міжвузівської наук.-практ.конф.(22-23 червня 1994 року) - Львів, 1994. - с. 97-98.

4. Теоретичні аспекти організації аудиту в умовах формування ринку // Проблеми становлення аудиторської діяльності в Україні. Тези доповідей всеукраїнського наук.-практ.семінару (22-23 жовтня 1993 року). - Львів, 1994. с. 29-30 /у співавт./

5. До питання аудиту фінансових результатів // Проблеми становлення аудиторської діяльності в Україні. Тези доповідей всеукраїнського наук.-практ. семінару (22-23 жовтня 1993 року). - Львів, 1994. с.65-66 /у співавт./

6. Питання проведення аудиту фінансової звітності // Проблеми

становлення аудиторської діяльності в Україні. Тези доповідей всеукраїнського наук.-практ. семінару (22-23 жовтня 1993 року). -Львів, 1994. с.71-72.

7. Проблеми аналізу фінансового стану підприємств та організацій споживчої кооперації України в умовах ринкової економіки // Становлення нової економічної системи в Україні. Тези доповідей міжнародної наук.-практ.конф., 20-21 грудня 1994 року, ч.4.-Львів, 1994. с.71-72 /у співавт./

8. Аналітична цінність аудиторських процедур по огляду фінансової звітності // Конференція професорсько-викладацького складу і аспірантів Академії за підсумками науково-дослідної роботи у 1994 році. Збірник матеріалів.-Львів,1995. - с.35-36.

9. Експертно-аудиторська діагностика господарсько-фінансової діяльності підприємства // Аудиторська діяльність в умовах становлення нових економічних відносин в Україні. Матеріали Республіканської наук.-практ.конф.-Львів, 1995. с. 187-189 /у співавт./

АНОТАЦІЯ

Герасименко Т.О. Информационно-методологические проблемы анализа финансового состояния (на примере потребительських обществ Укоопсоюза).

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.06.04. - Бухгалтерский учет, анализ и аудит. Львовская коммерческая академия, Львов, 1995.

Защищается рукопись диссертации, в которой содержатся исследования действующей практики анализа финансового состояния; обоснованные разработки и рекомендации по совершенствованию методики анализа финансового состояния потребительских обществ и его информационной базы в условиях перехода к рыночным отношениям и международным стандартам учета и отчетности.

SUMMERY

Gerasimenko Tamara Olegovna. Informational-Methodological Problems of Financial analysis of the Consumer Cooperateves (using the materials of the consumer societies of the Ukrainian Cooperative Union).

Dissertation for the academic degree of candidate of economic sciences in the speciality 08.06.04 ' Accounting, analysis and auditing". Dissertation will be defended on November,30,1995 in the Lvov Academy of Commerce.

The thesis deals with the analysing the finance, its essence and problems under market conditions. The presentday features in the accounting of the consumer cooperatives and the main steps of its development are also considered is the thesis. The paper presents the ways of the improvement of the accounting system and gives the chief principles of making balance sheets. and its classification when using computers. The author in vertigates the txisting methods of the finance analysis in the consumer societits and puts forward the new ones which might exist under new market conditions.

Key words: consumer cooperateves, accounting, managerial accounting, finance, financical rates, rateable value, finance analysis.

Підписано до друку 26. 10. 95 р.
Формат 60×84/16. Папір писальн. Друк офсетний.
1,25 др. арк. 1,16 ум. др. арк. 1,43 обл.-вид. арк.
Тираж 100 екз. Зам. 430 Безкоштовно.

Віддруковано в друкарні ЛКА
м. Львів, вул. Самчука, 6.

Ав 33.339